

На основание чл. 84, ал. 1 и ал. 2, във връзка с чл. 83 от Закона за културното наследство (ЗКН), във връзка със Заповед № РДО9-972/20.09.2021 г. на министъра на културата, Заявления в Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) с вх. № 4800-817/04.08.2021 г., вх. № 4800-817(2)/25.10.2021 г. и 2 бр. Становища на НИНКН с изх. № 4800-817/13.10.2021 г., изх. № 4800-817(6)/06.12.2021 г., образувани преписки в Министерство на културата № 33-НН-233¹⁶/13.10.2021 г. и № СТ-84-74/06.12.2021 г., и Решение по точка № 7 от дневния ред на Протокол № ПР-52/02.12.2021 г. от заседание на СЕСОНКЦ № 93, състояло се на 27.10.2021 г. и 28.10.2021 г.

СТАНОВИЩЕ

Относно: Инвестиционен проект за обект „Актуализация на инсталации по части Електрическа и ОВК и Подмяна на стъклени витрини в експозиционни площи за „Тракийска гробница край с. Свещари, части: Архитектурна, ОВК, Електрическа, Пожароизвестяване, Пожарна безопасност; фаза: Технически проект (ТП) и допълнително внесени материали

Заявител: Цветелина Бориславова Карагъзова, директор на фондация „Кредо Бонум“, гр. София 1000, ул. „Славянска“ № 2

Идентификационни данни за обекта на документацията: Тракийска гробница, с. Свещари, община Исперих, област Разград

Статут на обекта на документацията:

Тракийската гробница в с. Свещари, община Исперих, област Разград, е вписана в Листата на световното наследство на Сесия на Комитета за световно наследство – XII.1985 г.

Статут на територията, в която попада обектът:

Съгласно Приложение към чл. 50, ал. 3 от Закона за културното наследство (ЗКН) „Праисторическите, антични и средновековни структури в местността „Сборяново“ и до с. Свещари, община Исперих, област Разград, притежават статут на археологически резерват. Съгласно чл. 50, ал. 1, т. 2 от ЗКН археологическите резервати са с категория „национално значение“.

Режими за опазване на обекта:

По смисъла на писмо на НИПК № 545/27.02.2001 г. териториален обхват на археологическия обект (неотделимо свързан с Надгробната могила) е „територията, очертана от външния контур на обекта“, а териториален обхват на охранителната му зона – 10 м. около външния контур на обекта. За обекта не е определена буферна зона. Предложение към Комитета за световно наследство, на основание процедура за дефиниране на охранителна (буферна) зона по реда на националното законодателство, не е изготвяно.

Режими на опазване на територията:

- Указания за опазване и охрана на паметниците на културата и използване на територията на ИАР „Сборяново“ и охранителната му зона“, на МК и МСАБ от 03.1990 г.
- Със Заповед № РД9Р-30/28.06.2019 г. на заместник-министъра на културата са актуализирани режимите за опазване на Археологически резерват „Сборяново“ – териториален обхват и предписания за опазване.

Архивни данни:

Със Становище с изх. № 33-НН-233/14.04.2016 г. на Министерство на културата е съгласувано „Задание за изработване на План за опазване и управление (ПОУ) на

археологически резерват „Праисторически, антични и средновековни структури в местност „Сборяново“ до с. Свещари“,

Писмо на НИИКН с изх. № 0401-5023(1)/27.06.2019 г. за установена непълнота на представена проектна документация за обект „Консервация, реставрация и експониране на тракийската гробница при с. Свещари: Завръщане към автентичността на обекта“;

Протокол № 84, с изх. № ПР-20/20.07.2020 г. от заседание на Специализиран експертен съвет за опазване на недвижимите културни ценности (СЕСОНКЦ), т. 1 Обсъждане на Проект за „Консервация, реставрация и експониране на тракийската гробница при с. Свещари: Завръщане към автентичността на обекта“, възложител фондация CREDO BONUM. Решение по т. 1 на съвета: „ ... СЕСОНКЦ изразява становище, че проектът „ ... не съдържа достатъчно информация, не отговаря на съвременните методи за реставрация и предлага на министъра на културата да не го съгласува“;

Със Становище с изх. № 68-00-33/18.08.2020 г. на Министерство на културата е издаден отказ за съгласуване на Инвестиционен проект за обект: „Консервация, реставрация и експониране на Тракийската гробница при с. Свещари. Завръщане към автентичността на обекта“.

Писмо на НИИКН с изх. № 0401-5023(3)/15.12.2020 г. – отговор по искане за предоставяне на 3D заснемане на тракийската гробница при с. Свещари;

Писмо на НИИКН с изх. № 0401-7428(1)/15.12.2020 г. – отговор по искане на разрешение за обновяване на постоянна музейна експозиция в лабиринта на Тракийската царска гробница при с. Свещари.

Констатации и оценки:

Внесената документация подлежи на съгласуване съгласно чл. 83, ал. 1, т. 1, буква „а“ от ЗКН.

Към вх. № 4800-817/04.08.2021 г. проектът е представен в части Архитектура, Електрическа, ОВК, Пожароизвестяване и Пожарна безопасност.

Към вх. № 4800-817(2)/25.10.2021 г. са представени допълнително към част Архитектура - актуална фотодокументация за преддверието-лабиринт и част Електрическа - за подсистеми Осветление и Пожароизвестяване.

ПРОЕКТ:

Съгласно обяснителната записка разработката по част Архитектура предвижда „дейности единствено в зоната на лабиринта, където има разположени експозиционни витрини и е представен в две части:

1. Възстановяване на одобрени инвестиционни проекти посредством заснемане;
2. Проект за подмяна на стъклени части на експозиционните витрини;

За възстановяване на проекта са представени:

- архитектурно заснемане в план на залата, защитно съоръжение и експозиционно пространство на гробницата, и размери на плочите на настилката;
- архитектурно заснемане в план и софит на преддверието-лабиринт и размери на плочите на настилката.

Към заснемането е приложена фотодокументация и описание на съществуващото състояние на пространствата, предмет на разработката.

Преддверие-лабиринт:

Тук се осъществява прехода от външната неконтролирана среда към залата, в която е разположена гробницата. Архитектурният проект се състои в подмяна на неотваряемите витрини с отваряеми, без изменение на растера, габаритите и разположението им.

В останалите проектни части проектът предвижда: подмяна на електрическата инсталация за общото осветление и осветлението на витрините с добавяне на линеен осветител в долната част до ходовата линия, нова пожароизвестителна инсталация.

Работата в зоната на предверието-лабиринт засяга непряко световната културна ценност и представлява текущ ремонт. Предвидените намеси са допустими.

Препоръчително е в процеса на изпълнението да се предпришат и извършат неизбежните архитектурно-строителни намеси за хигиенизиране и премахване последиците от ремонта като шпакловане и боядисване, смяна на окачени тавани и др.

Зала:

За залата не е представена фотодокументация.

При доклада пред СЕСОНКЦ е пояснено, че подмяната на съществуващото осветление и монтажът на художественото осветление ще бъдат осигурени без архитектурно-строителни намеси по защитната черупка, ремонтът на която ще бъде предмет на друг проект.

Електрическата част предвижда поставяне на елементи от системата за пожароизвестяване.

ОВК частта предвижда подмяна на модулите за климатизация на залата и ценността като се ползват съществуващи канали за провеждане на необходимите връзки – също без да е необходимо извършване на архитектурно-строителни работи.

Предвид видимите в интериора повреди по мазилките - петна от проникване на влага, замърсявания и др. дефекти, е задължително първата следваща инвестиционна инициатива да бъде проект за ремонт на бетоновата черупка на базата на обследване на нейното състояние и изолации.

В текстовата част на архитектурния проект се пояснява:

„В зоната на археологическата част осветлението ще бъде подменено, като проектът включва част „дизайн на осветлението“, която ще акцентира на художественото представяне на археологическите елементи. В зоната под купола се предвижда и актуализация на ОВК инсталациите, като се ползват изградените по първоначален проект трасета и инсталационни канали и се следват концепцията и зададените параметри за температурен и влажностен режим.“

За залата - две полуцилиндрични стоманобетонени черупки, в която е експонирана гробницата, проектът показва преместване на двойката овлажнител-изсушител от ъгъла вдясно от входа на залата около гробницата **в предверието на самата гробница** (в съответствие с първоначалния проект). В доклада на инж. Цвятко Кадийски разполагането на двойката овлажнител-изсушител в предверието на гробница е описано като съществуващо решение.

Електрическата част предвижда пожароизвестяване с конвенционален оптикодимен детектор, съставен от база и рефлектор, монтирани на двата срещулежащи тимпана на черупката, на 30-60 см. под нивото на свода, бутон за ръчно подаване на сигнал и звуков сигнализатор, със съответното окабеляване.

Проектът е разгледан от Специализирания експертен съвет за опазване на недвижимите културни ценности (СЕСОНКЦ). С Протокол с изх. № ПР-52/02.12.2021 г. от заседанието на СЕСОНКЦ № 93, назначен със Заповед № РД09-692/26.07.2019 г., изменена със Заповед № РД09-1352/28.11.2019 г., Заповед № РД09-27/10.01.2020 г., Заповед № РД09-319/02.06.2020 г., Заповед № РД09-412/08.07.2020 г., Заповед № РД09-34/15.01.2021 г. и Заповед № РД09-694/15.07.2021 г. на министъра на културата, състояло се на 27.10.2021 г. и 28.10.2021 г., след изслушване на доклада на НИКН и направените разисквания, СЕСОНКЦ взе следното РЕШЕНИЕ:

На основание чл. 64, ал. 3 от ЗКН и чл. 3, ал. 2, т. 14 от Правилника за устройството, организацията на работата и финансирането на СЕСОНКЦ, експертният съвет предлага на министъра на културата да издаде положително становище във връзка с Инвестиционен проект за обект: Актуализация на инсталации по части Ел и ОВК и Подмяна на стъклени витрини в експозиционни площи за „Тракийска гробница край с. Свещари“, части: Архитектура, ОВК, Електрическа, Пожароизвестяване, Пожарна безопасност, фаза: Технически проект и допълнително внесени материали.
Решението е ПРИЕТО.

Въз основа на гореизложеното,

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА СЪГЛАСУВА:

Инвестиционен проект за обект „Актуализация на инсталации по части Електрическа и ОВК и Подмяна на стъклени витрини в експозиционни площи за „Тракийска гробница край с. Свещари, части: Архитектурна, ОВК, Електрическа, Пожароизвестяване, Пожарна безопасност; фаза: Технически проект (ТП) и допълнително внесени материали

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА КУЛТУРАТА:

ДОЦ. Д-Р ПЛАМЕН СЛАВОВ

